

Rússia serà l'escenari de les primeres eleccions per sufragi universal a l'URRS

URSS: les primeres primàries

Quatre candidats, representatius de tots els sectors del PCUS i de la societat soviètica, es disputen per primera vegada l'elecció per sufragi universal del president de la República Russa. Es tracta d'un assaig de les primeres eleccions lliures a tota l'URSS previstes per a d'aquí un any.

No es pot dir que la campanya de les eleccions presidencials russes hagi estat encara una campanya equiparable a les que es fan al món occidental: candidats que arriben tard als mítings o simplement no s'hi presenten; mítings que s'anuncien i després no es fan, sense cap avís ni explicació. Durant la campanya no hi ha hagut tampoc ni festes, ni grans cartells de colors ni espots televisius... Però sí que cal dir que aquestes eleccions presidencials russes són les primeres eleccions "autènticament soviètiques" —sense components territorials nacionals— que tenen cara i ulls.

Res o molt poc té a veure aquesta convocatòria a les urnes amb aquelles primeres eleccions legislatives semi-democràtiques de la primavera del 1989. Aleshores va ser possible presentar més d'una candidatura per escó. Però encara no hi havia partits polítics i els candidats dissidents van haver de recórrer un autèntic laberint burocràtic per poder-se presentar, fer la campanya i formar una mínima coordinació entre les candidatures democràtiques. Precisament els partits polítics, les coalicions i els corrents ideològics que es presenten a les presidencials russes del 12 de juny van nàixer d'aquelles eleccions encara restrictives. Dos anys després, Rússia viu unes eleccions amb mínimes garanties democràtiques: accés dels candidats als mitjans de comunicació públics; existència d'una premsa independent per fer-ne el contrapès, i elaboració de sondejos, no només els estatals sinó també els que han realitzat organismes universitaris independents. El 12 de juny és, doncs, la data d'unes eleccions *primàries*. Una anticipació del que pot passar a l'URSS d'aquí a un any aproximadament, quan es faran les primeres eleccions generals i presidencials lliures, segons es preveu en el pacte Ieltsin-Gorbatxov firmat el mes passat. I, a més de *primàries*, les eleccions presidencials russes són les prime-

res en què, d'una manera transparent, es confronten tots els corrents polítics i interessos socials i econòmics que travessen tant el partit comunista —l'encara partit-estat— com la societat soviètica.

IELTSIN, EL DEMÒCRATA

Fa un any, de manera inesperada, el líder radical i populista Borís Ieltsin va ser elegit president de la Federació Russa pel parlament de la República. Al cap d'un mes i mig Ieltsin se sentia prou fort per poder trencar públicament amb el comunisme, en plena sessió del XXVIII Congrés del PCUS. I una vegada convertit en el líder més popular de Rússia i fins i tot de la Unió Soviètica, en l'autèntica alternativa de poder a Gorbatxov, Borís Ieltsin va donar el pas definitiu per consolidar-se: aprofitant el referèndum del 17 de març sobre l'estructura federal de l'URSS, el líder populista va convocar una consulta paral·lela per aconseguir l'elecció del president de Rússia per sufragi universal. Les eleccions presidencials russes són clarament unes eleccions fetes a la mida de Ieltsin; unes eleccions convocades per ser guanyades, com reflecteixen tots els sondejos.

A Ieltsin li dona suport Rússia Democràtica, la coalició que aplega els partits liberals i socialdemocràtes i tots els moviments cívics i culturals radicals. El programa de Ieltsin continua sent un enunciat de bons propòsits que ni ell mateix pot aclarir quan l'interpel·len: "¿Capitalisme? ¿Socialisme?... el que jo vull és que la gent visqui bé", diu Ieltsin. El líder rus s'ha presentat a la campanya reforçat pel pacte que va firmar amb Gorbatxov, que presenta com "la garantia que, per l'esquerra, el president es troba compromès i vigilat". I el que més satisfà Ieltsin és poder passar per la cara de Gorbatxov el fet que ell haurà estat el primer mandatari rus-soviètic elegit pels vots populars. Gorbatxov haurà d'esperar encara

un any. I no és segur que ho aconseguirà.

BAKATIN, L'HOMME DEL PRESIDENT

Però, com que aquestes eleccions són primàries, Mikhaïl Gorbatxov vol medir la seva força i hi ha presentat, discretament, el seu candidat. Vadim Bakatin és un cas transparent de fidelitat al president: a la tardor, quan Gorbatxov va fer aquella arriscada aliança amb els conservadors —ara gairebé liquidada— Bakatin va acceptar amb dolors, però disciplinadament, la seva destitució com a ministre de l'Interior tal i com exigien els guardians de l'ortodòxia. Després, Gorbatxov el va recuperar com a conseller i ara n'avalua la candidatura. Demòcrata convençut, afable i intel·lectual, Vadim Bakatin representa el sector més liberal del PCUS, que no va voler seguir ni l'escissió de Ieltsin, ni la de la Plataforma Democràtica. Bakatin té el suport de personalitats com Alexànder Iakovlev i Eduard Xevarnadze i busca el vot dels sectors professionals, intel·lectuals i de les capes mitjanes urbanes que no acaben d'encaixar amb el populisme de Ieltsin.

Vadim Bakatin es declara partidari de l'economia de mercat i és, de fet, un socialdemòcrata que li sap greu, que li costa trencar amb els seus orígens comunistes. Cada vegada que pot, diu que cal rellegir i readaptar Lenin i que Marx està plenament vigent: Bakatin és el mirall en què Gorbatxov, quan es mira, veu reflectida la seva millor imatge.

RIJKOV, EL COMUNISTA

Però les enquestes diuen que Vadim Bakatin no és l'autèntic contrincant de Ieltsin. Els sondejos col·loquen en el número 2 de les preferències la candidatura de l'ex-primer ministre soviètic Nikolai Rijkov. Una candidatura que és l'oficial del Partit Comunista de Rússia i que aglutina

Rijkov i Ielstin protagonitzaran el duel per a les eleccions russes.

ARXIU/D. UMBERT

totes les sensibilitats ideològiques "conservadores-moderades" o "moderadament conservadores" segons es miri. No és exagerat dir que Rijkov és en aquestes eleccions l'home que representa els poders fàctics, tant polítics com socio-econòmics. L'anomenat despectivament pels seus adversaris "bolxevic ploraner" —pels seus laments de soledat quan era cap del govern i l'infart que va tenir durant una sessió parlamentària— té ara importants ajudes: el seu assessor personal, l'abanderat de l'ortodòxia leninista legor Ligatxov, a través del qual arriba a Rijkov el suport del grup parlamentari Soiuz, el més representatiu del conservadorisme de l'aparell.

A més Nikolai Rijkov és el candidat que millor pot defensar els interessos del complex militar-industrial, el grup de pressió socio-econòmic més poderós de l'URSS. Ell mateix va ser durant una llarga temporada el director d'Uralmaix, el *holding* més gran de la indústria pesant, inclosa la d'armament.

En el seu programa, Rijkov es presenta com un comunista de tota la vida i defensor dels interessos dels treballadors. Parla d'una transició lenta i gradual a l'economia de mercat de la qual només admet l'aplicació de la propietat privada al comerç i als serveis. Des d'una perspectiva, diguem-ne, històrica, Rijkov representa aquella primera *perestroika* que va dissenyar Iuri Andròpov abans de morir i que, segons els conservadors, Gorbatxov

va traïr en introduir la *glasnost* i les llibertats polítiques.

Amb tot, Nikolai Rijkov no posseeix el monopoli del conservadorisme i de l'ortodòxia. A la seva dreta, el general Albert Makaixov —conegut com el *Tejero rus* en l'ambient intel·lectual de Moscou— és el candidat que s'atribueix la defensa de totes les essències comunistes, soviètiques i russes. Comandant general de la guarnició del Volga i els Urals, Makaixov ha promès en el seu programa "resovietitzar" l'URSS i tornar al sistema de plans quinquenals agraris i industrials. La seva clientela electoral es troba en el sector comunista de base que més està patint la crisi econòmica i que creu que la salvació és el retorn al passat. El vot també li'l poden garantir, al general, els corrents ultrabolxevics, com el que encapçala la mítica professora Nina Andreieva, i els grups nacionalistes russòfils i antisionistes que fan coalició amb el stalinisme històric.

Però sobretot la candidatura del general Albert Makaixov s'adreça als militars, un sector que també és ara com ara poder fàctic i els favors del qual es disputen totes les tendències i partits. No és casual que tant Ieltsin com Rijkov vagin a les eleccions del bracet de militars per al càrrec de vice-president. Rijkov aporta com a candidat el general Borís Gromov, antic comandant en cap de les tropes soviètiques a l'Afganistan i actual vice-ministre de l'Interior. Ni més ni menys que l'home

que més va pressionar per expulsar Bakatin del Ministeri de l'Interior i que es considera el portaveu dels militars més polititzadament leninistes. Boris Ieltsin avala per a la vice-presidència el coronel Alexander Rutskoi, també veterà de l'Afganistan, i que té en el seu currículum democràtic haver encapçalat l'escissió dels diputats comunistes russos en crear el grup Comunistes per a la Democràcia. El sector més radical dels demòcrates ha re-criminat Borís Ieltsin pel fet que no hagi pogut prescindir d'un comunista i militar a l'hora de triar vice-president.

Deixant a una banda la grisor d'Aman Tuleev, candidat regionalista de Kemerovo, el panorama electoral rus es completa amb una nota alhora de color i d'intriga: la candidatura de Vladimir Zhirinovski, líder del Partit Liberal Democràtic. Un partit que s'atribueix 70.000 militants però que els especialistes i politòlegs només li'n donen 20. A Moscou tothom es pregunta d'on trau Zhirinovski els recursos per a la campanya, i alguns periodistes agosarats contesten que li'ls dona el KGB. Que el Partit Liberal Democràtic —asseguren— és la tapadora de no se sap quins interessos de la *nomenklatura* i de la policia. I és que, a Moscou, tot i la democràcia que predomina, encara passen coses que servirien Graham Greene per escriure més novel·les.

Llibert Ferri